

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ*

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора юридичних наук, професора
Шаблистого Володимира Вікторовича
на дисертаційне дослідження Чауса Андрія Олександровича
«Адміністративно-правові заходи попередження кримінальних
правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх
аналогів та прекурсорів», поданого на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Обґрунтування вибору теми дослідження. На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблема незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів набула особливої гостроти та багатовимірного характеру. Вона виступає не лише як кримінально-правове, а й як комплексне соціальне, економічне, медичне, безпекове та правове явище, що безпосередньо загрожує життєдіяльності держави, добробуту громадян та національній безпеці. Масштаби поширення наркозлочинності, її латентність, транснаціональний характер, залучення до злочинної діяльності неповнолітніх, а також високий рівень рецидиву вимагають перегляду наявних підходів до її попередження. Особливої актуальності ця проблема набуває у контексті російської агресії проти України, що супроводжується руйнуванням інфраструктури, дестабілізацією соціального середовища та збільшенням кількості осіб у стані соціально-психологічної вразливості.

Профілактика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів традиційно розглядається крізь призму кримінального права, проте така однобічність не дозволяє комплексно охопити всі причини, умови та механізми запобігання цим діянням. Саме адміністративне право, завдяки своїм превентивним, контрольним, регулятивним та охоронним функціям, покликане забезпечити комплексну модель раннього втручання, системної взаємодії уповноважених суб'єктів, а також формування в суспільстві несприйняття до наркозалежної поведінки. Адміністративно-правові заходи

дозволяють виявити порушення до моменту вчинення злочину, зосереджуючись на їхніх джерелах – соціальних, інституційних, правових прогалинах.

Попри це, у чинному національному законодавстві спостерігаються суттєві недоліки у сфері адміністративно-правового регулювання обігу наркотичних речовин. Відсутність чіткого визначення профілактичної компетенції державних органів, недостатня координація між ними, фрагментарність і неузгодженість нормативних актів, низький рівень правової просвіти населення, а також застарілі підходи до адміністративного реагування суттєво знижують ефективність державної політики у сфері боротьби з наркозлочинністю. Особливої уваги потребує діяльність Національної поліції України, Державної прикордонної служби, митних органів, органів охорони здоров'я, освіти та соціального захисту, яким часто бракує єдиної стратегії, системи моніторингу та ресурсного забезпечення для здійснення ефективних превентивних заходів.

Крім того, в умовах диджиталізації та глобалізації наркоринок трансформується: поширюються нові психоактивні речовини, інтернет-платформи для збуту наркотиків, використання криптовалют, а також механізми дистанційної доставки. Це вимагає не лише оперативного реагування, а й переосмислення функціональних можливостей адміністративно-правових інструментів, зокрема у сфері кібербезпеки, контролю за обігом прекурсорів, співпраці з міжнародними інституціями тощо.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків, пропозицій, сформульованих у дисертації. Важливим аспектом актуальності теми є необхідність гармонізації українського адміністративного законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема у світлі імплементації положень Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року, Єдиного конвенційного списку наркотичних речовин, а також стратегії ЄС у сфері наркотиків. Це зумовлює

потребу в науковому осмисленні зарубіжного досвіду попередження наркозлочинності на основі адміністративно-правових заходів, що застосовуються в країнах ЄС, США, Канаді, Австралії та інших державах.

Становить інтерес і нормативне оновлення Кодексу України про адміністративні правопорушення, розробка нової редакції Адміністративного кодексу, що відкриває можливість удосконалити концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення у сфері обігу наркотиків, запровадити нові превентивні механізми впливу, зокрема альтернативні адміністративні санкції, програми ресоціалізації та медичної реабілітації.

Загалом, адміністративно-правові заходи можуть і повинні виконувати ключову роль у формуванні безпечного середовища, де наркозлочинність попереджається не лише шляхом покарання, а й завдяки ефективній роботі з ризиковими групами, мінімізації доступу до наркотиків, підвищенню рівня правової обізнаності громадян та розбудові довіри до державних інституцій. Це потребує наукового переосмислення базових підходів до адміністративно-правового регулювання у сфері обігу наркотичних речовин, формування єдиної системи профілактики, модернізації методів державного контролю та створення дієвих індикаторів ефективності.

Таким чином, обрана тема дисертаційного дослідження є вкрай актуальною, оскільки відповідає реальним викликам сучасного суспільства, потребам законодавчого реформування, завданням забезпечення публічного порядку, охорони здоров'я населення та формування ефективної державної антинаркотичної політики на основі системного і науково обґрунтованого підходу до застосування адміністративно-правових заходів.

Ступінь новизни підготовленого дисертаційного дослідження та його результатів. Високий ступінь наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що у концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих дисертантом наукових положеннях, висновках та рекомендаціях, забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень; застосуванням комплексу наукових

методів, адекватних об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження; опорою на сучасні досягнення юридичної науки та широку джерельну базу дослідження; системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу; здійсненням апробації основних концептуальних ідей і положень дослідження.

Здобувачкою коректно визначено об'єкт, предмет, методи, мету та завдання дисертаційної роботи, в якій комплексно опрацьовано широке коло питань, пов'язаних з правовою природою адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Поглибленими є теоретична, нормативна та емпірична бази дослідження. Теоретична основа дисертації базується на дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі права та інших соціальних наук, таких як монографії, дисертації, наукові статті та інші праці. Нормативну основу дослідження становлять нормативно-правові акти у сфері адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів трьох рівнів: законодавчого, підзаконного та міжнародного. Інформаційну та емпіричну основу дослідження утворюють практика діяльності Європейського суду з прав людини, статистичні дані правоохоронних органів України, публікації правозахисних громадських організацій у вітчизняних та зарубіжних медіа з питань пов'язаних із адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

Дисертант аналізує науковий доробок щодо адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Здійснюючи його власну теоретико-правову характеристику, пропонує свої авторські

визначення, та спирається на широкий спектр вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, не обмежуючись суто правовими дослідженнями.

Оцінка мови й стилю дисертації. Дисертаційний матеріал поданий у логічній послідовності, що сприяло розкриттю здобувачкою взаємопов'язаних між собою теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Структура дисертації логічно побудована та характеризується чітким змістовним наповненням. План дисертації забезпечує комплексність та системність при вирішенні проблемних питань адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень особливостей адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів. У результаті підготовленого дослідження здобувачкою сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства України.

Здобутком роботи є те, що дисертантом на науково-теоретичному рівні конкретизовано, що об'єктами адміністративних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів можуть бути такі дії: незаконне виробництво наркотичних речовин, їх аналогів або прекурсорів; незаконне зберігання наркотичних речовин, їх аналогів або прекурсорів; незаконне використання наркотичних речовин, їх аналогів або прекурсорів; незаконний обіг наркотичних речовин, їх аналогів або прекурсорів, включаючи купівлю, продаж, поширення, пересилання, перевезення, збут або надання їх наркозалежним або іншим особам; фінансування незаконної діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних речовин,

їх аналогів або прекурсорів; неповідомлення владних органів про виявлені факти незаконного виробництва, зберігання, використання або обігу наркотичних речовин, їх аналогів або прекурсорів..

Позитивним у науковому опрацюванні проблематики є обґрунтована методологія дослідження. Методологія дослідження представляє собою комплексну систему концептуальних підходів, яка охоплює принципи, методи та інструменти, спрямовані на наукове пізнання об'єктів, пов'язаних із предметом дослідження.

Проведена дисертантом науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друці, обговоренням на науково-практичних заходах. Основні положення, теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, висвітлені авторкою у 7 публікаціях, з яких 4 – наукові статті, надруковані у фахових виданнях України з юридичних наук, 3 – у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Узагальнюючи наведене, можна констатувати, що дисертація Чауса А.О. викладена на високому науковому рівні, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення, що характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а також висновки та рекомендації мають значення для теоретико-правової науки.

Дискусійні положення дисертації. Проте, позитивна оцінка рецензованої роботи в цілому та її окремих положень не виключає можливості і необхідності висловити окремі зауваження щодо позицій Чауса А.О., які потребують додаткової аргументації:

1. Не зважаючи на великий пласт піднятої проблематики, автор не розкриває питання протидії з таким розповсюдженням явищем, як «закладки».

2. Попри триваючу відкрити збройну агресію російської федерації проти України, автором лише в окремих аспектах розкриває протидію наркозлочинності в умовах дії правового режиму воєнного стану. Водночас

проблематика адміністративно-правові заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів в лавах Збройних сил України не розкрита зовсім.

3. Не зважаючи на те, що робота присвячена одному з найважливіший та актуальних питань сучасності – протидії наркотизації суспільства, питання протидії дитячій наркоманії розкрита дотично.

Однак, висловлені зауваження та пропозиції не ставлять під сумнів отримані дисертанткою наукові результати, мають дискусійний та рекомендаційний характер.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Чауса Андрія Олександровича «Адміністративно-правові заходи попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів», є оригінальним дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати. Результати дисертаційної роботи збагачують зміст концептуальних положень теорії та практики адміністративно-правових заходів попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

2. Актуальність теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу як в дисертації, так і в наданих для ознайомлення опублікованих дисертанткою працях, повністю відповідають вимогам до дисертацій, встановлених для докторів філософії.

3. Дисертаційна робота Чауса Андрія Олександровича «Адміністративно-правові заходи попередження кримінальних правопорушень в сфері незаконного обігу наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів» виконана на високому науковому та методологічному рівнях та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23

березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

РЕЦЕНЗЕНТ:

**директор Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
д.ю.н., професор**

Володимир ШАБЛИСТИЙ

Підпис Шаблистого В.В. засвідчую:

**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції**

Олександр ЮНІН